

Troens taktik

THE CARDINAL („Kardinalen“), U.S.A. 1963. Prod.: Otto Preminger. Instr.: Otto Preminger. Manus.: Robert Dozier efter romanen af Henry Morton Robinson. Foto: Leon Shamroy (Panavision, technicolor) Prod. design: Lyle Wheeler. Musik: Jerome Moross. Medv.: Tom Tryon (Stephen Fermoyle), Carol Lynley (Mona), Dorothy Gish (Celia), Maggie McNamara (Florie), Bill Hayes (Frank), Cecil Kellaway (Monsignor Monaghan), John Saxon (Benny Rampell), James Hickman (Fader Lyons), John Huston (kardinal Glennon), Burgess Meredith (Fader Ned Halley), Jill Haworth (Lalage Menton), Raf Vallone (kardinal Quarenghi), Tullio Carminati (kardinal Giacobbi), Chill Wills (Monsignor Whittle), Romy Schneider (Annemarie), Joseph Meinrad (kardinal Inntizer).

Dansk distrib.: Columbia. Dansk prem.: 21. 12. 1963, Palads. Længde: 4820 m (175 min.).

På sin færd gennem vor tids mønstre er *Otto Preminger* i „Kardinalen“ nået til den katolske kirke, til troen og til troens diplomati. På den dag i slutningen af trediverne, da Stephen Fermoyle indsættes som kardinal, vender Preminger sammen med sin hovedperson blikket tilbage og gennemgår trin for trin den bane, som blev fulgt på vejen til kardinalværdigheden. Preminger nærmer sig sit stof, som han nærmede sig det juridiske apparat i „Et mords analyse“ og det politiske i „Storm over Washington“ – køligt og klogt, med roligt overblik over situationerne og intrigerne, lidt tørt og ulidenskabeligt over for al denne farlighed og uro, med en energisk grundighed, der tilsyneladende er upartisk, men hvis skepsis ofte er megetsigende, udspekuleret i sine talrige blotlæggelser af det dobbelttydige og det kyniske.

Man har bebrejdet Preminger, at „Kardinalen“ er en vag film, der ikke gennemfører sit angreb, men det ligger nu engang sådan, at denne film ikke er ude i et traditionelt offensivt ærinde vendt mod den katolske kirke.

„Kardinalen“ er en film om et menneskes vej ind i troens og kirkens labyrint, og Preminger følger denne vej i sin sædvanlige analyserende stil, der næsten altid undgår det tydeligt påvisende og det demonstrativt afslørende. Preminger er jo først og fremmest analytiker, ikke nogen skematiserende debattør, og bevæbnet med sit skarpe intellekt lykkes det ham at skabe belysninger og opstille associationer, der giver analysen en langt stærkere offensiv karakter end den, vi møder i langt mere følelsesbetonede angreb. Premingers analyser indeholder afsløringerne i et hjørne af billedet, så at sige, i en billedfølge, hvis logik ikke straks åbenbarer sig for tilskueren, og i en sådan sammenstilling af hændelserne, at det er overgivet os, der overværer hans analytiske nærbillede, at tolke mening og afsløre hemmelighederne. Preminger demonstrerer navnlig i filmens første halvdel en fortælle teknik, der præcist og alligevel forbløffende rummeligt skildrer Fermoyles bitre kamp med samvittighed og religiøs overbevisning.

I et minutøst tegnet tidsbillede fortæller Preminger om et menneske, der står midt mellem ydmyg underkastelse og hovmodig forfængelighed, og han gør det ved at føre os gennem hans milieu i en række kraftfuldt tegnede scener, der blandt andet udmærker sig ved konstant at have ro til at fange de reaktioner, som sammenlagt skaber et helhedsbillede af en tro, der aldrig er stærkere, end når den støttes af forfængeligheden. „Kardinalen“ er instrueret med en professionel selvfølgelighed, der kombinerer hjemmeliv med show business og forsagelse med verdslig overflod. Med særlig grundighed forfølger Preminger den katastrofe, som rammer Fermoyle, da han svigter som menneske alene for troens skyld – da han ikke formår at forvalte det troens mod, som kunne sætte ham ud over den religiøse forfængelighed. Fermoyles søster dør i barselsseng, efter at have anråbt sin broder om hjælp. Men Fermoyle er tvunget af sin tro og har måttet sige nej til den operation, som kunne have reddet søsterens liv på bekostning af det ufødte barn. Da Fermoyle senere møder søsterens nu voksne datter, opdager han til sin tydelige lettelse, at pigen ligner sin mor, og i en hurtig replik mumler han, at det nu er blevet ligesom „nemmere at acceptere Guds vilje“, mens kameraet hurtigt kører til siden, og der tones bort.

Troens brutalitet fascinerer Preminger, ikke mindst når den trænger frem gennem et forstandigt diplomatiske spil på langt sigt; en vaticanaudiens skildrer Preminger, så hver en nuance i kompromiserne belyses skarpt, uden at der dog hverken understreges eller tydeliggø-

res. Sammen med *John Huston*, der spiller en tyrannisk og poserende amerikansk kardinal, skaber han et fremragende portræt af „et bjerg af forfængelighed“, et portræt, der ganske som flertallet af Premingers øvrige portrætter rummer så mange menneskelige enkeltheder, at der ikke bliver tale om det ensidige eller det skematiske. Sådan som tilfældet ville have været det i en stil, der savnede Premingers ro og overblik.

Kun i et par afsnit, der er samlet om race- og storpoltiske forviklinger, synes Preminger i glimt at glemme den distance mellem sig selv og sit stof, som hans forstand ellers altid har held til at diktere ham. Men selv i sådanne afsnit arbejder han med fænomenal sikkerhed og med en detail-akkuratess, der ville have glædet *Erich von Stroheim*, hvis søn i øvrigt var med blandt filmens hjælpeinstruktører.

Tom Tryon er en glimrende repræsentant for det religiøse menneske, der af sin loyalitet og af sin overbevisning tvinges ind i et sæt af intriger, som han aldrig for alvor formår at leve op til, men hvis styrke han respekterer. Tryons spil er næsten konstant på linie med Premingers instruktion – tilsyneladende ganske ligetil og ukompliceret, for den årvågne fyldt med de farlige små ryk og de præcise observationer, der sammenlagt danner en fuldenendt og skarp-sindig analyse af det religiøse konfliktområde, som Preminger denne gang har sat sit kamera på.

Jørgen Stegelmann.

Entertainment

FROM RUSSIA WITH LOVE („Agent 007 jages“), England 1963. Prod.: Eon Productions (Harry Saltzman og Albert R. Broccoli). Instr.: Terence Young. Manus.: Richard Maibaum og Joanna Harwood efter Ian Flemings roman. Foto: Ted Moore (technicolor). Klipping: Peter Hunt. Arkitekt: Syd Cain. Musik: John Barry. Titelsang: Lionel Bart. James Bond-temaet: Monty Norman. Fortekster: Robert Brownjohn, ass. af Trevor Bond. Medv.: Sean Connery (James Bond), Daniela Bianchi (Tatiana Romanova), Pedro Armendariz (Kerim Bey), Lotte Lenya (Rosa Klebb), Robert Shaw (Red Grant), Bernard Lee („M“), Eunice Gayson (Sylvia), Walter Gottell (Morzeny), Francis de Wolff (Vavra), George Pastell (togkonduktøren), Nadja Regin (Kerims pige), Lois Maxwell (Miss Monpepenny), Aliza Gur (Vida), Martine Beswick (Zora), Vladek Sheybal (Kronsteen), Leila (mavedanserinden), Fred Hagerty (Krilencu), Peter Bayliss (Benz).

Dansk distrib.: United Artists. Dansk prem.: 20. 12. 1963, Nørreport Bio. Længde: 3005 m (110 min.).

„From Russia With Love“ er nr. 2 i rækken af *Ian Fleming*-filmatiseringer, (Den første var „Dr. No“), og den er blevet den største økonomiske succes i England i 1963. Man forstår det. Med al respekt for den nye engelske realisme kan man roligt fastslå, at det er længe siden, at man er blevet præsenteret for så livfuld, fantasirig, visuel-elegant og formidabelt spændende en engelsk film. Den er englændernes overlegne svar på *Lemmy*, og man kan naturligtvis blive stødt over dens hårdkogthed, dens kynisme, dens usandsynlighed, etc. (og så lette på hatten for „dens filmiske kvaliteter“ for at være dækket ind). Men man skal dog være meget af en selvhøjtidelig *square*, hvis man ikke kan lade sig fange og rive med af dens pragtfulde *fantasy*-form. Lige fra den „Marienbad“-harcellerende før-fortekst-sekvens holder den et tempo uden lige, og hændelserne afløser hinanden med en kvikhed og en konsekvens i det eventyrlige, som er beundringsværdig. Der er god logik i manuskriptet, der gør tykt nar af det internationale spioneri ved at lade de traditionelle storpoltiske modstandere blive spillet ud mod hinanden af den endnu smartere overnationale organisation „Spectre“. Og *Terence Youngs* instruktion er sandelig *craftmanship*. Han taber ikke en pointe på gulvet, men forsirer situationerne med et væld af detaljer. Som instruktør er han i denne film fantasifuld og vittig, med eminent kontrol over de medvirkende. Og først og fremmest bevæger han filmen fremad og rundt. Der er perfekt timing, mættet atmosfære i Istanbul-scenerne, og selv de afsluttende scener i ekspressen er utroligt bevægelige. At filmen er smuk at se på skyldes ikke mindst *Ted Moores* farvefoto, samt de medvirkende damer, der heller ikke er engelske at se på. I det hele taget er filmen konstant idérig, og alle den moderne verdens forunderlige redskaber og maskiner er taget i anvendelse, således at man føres fra chok til chok. Særlig effektiv er scenen med den i luften eksploderende helikopter, men heller ikke den afsluttende speedboat-jagt er ueffen. Young har fået sine skuespillere til at følge stilen ekscellent. *Sean Connery* er den ideelle James Bond, elegant, kløgtig og charmerende. Han står mål med vore drengedogsdrømme, og *Lotte Lenya* er dame for at karakterisere en gennemkorrupt, amoralsk spion, hvem intet perverst eller brutalt er fremmed, ligesom *Daniela Bianchi* er et under af en russerpige. „From Russia With Love“ burde med resultat kunne vises for dem, der stadig har konfuse begreber om, hvad der er professionelt, og om hvad *entertainment* er.

Ib Monty.